



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Christophori Gillii, Ex Brigantio Lvsitaniæ, Societatis
Iesv, Et in Conimbricensi Academia S. Theologiae
Professoris; Commentationvm Theologicarvm De Sacra
Doctrina, Et Essentia atque vnitae ...**

Gil, Christovão

Coloniae Agrippinae, 1610

De causa materiali Theologiæ. cap. 8.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82291](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82291)

eorum, qui præter habitus infusos admittunt acquisitos eiusdem ordinis supranaturalis, iidemmet habitus acquisiti concurrunt ad actus virtutum infusarum, non per modum eleuandi potentias, quod præstant infusi, sed solummodò facilitando; atque adeò supponunt potentiâ intellectus completam per habitum infusum, vel auxilium supranaturale; & consequenter non sunt per se requisiti; nã ad actus, quibus gignuntur, minimè sunt necessarij: ideoque etsi ipsi concurrant, non excluditur necessitas habituum infusorum, ad quorum actus solum facilitando iuuant. Quo posito, adhuc ad assensum principij reuelati ex motiuo reuelationis, licet similiter concurrant habitus acquisiti huius generis, necessariò concurrere debet lumen fidei infusum: & sub hoc cognitum, nõ verò aliter est principium discursus Theologici, siue adsit habitus alius acquisitus, siue non.

X. Ex dictis faciliè diluuntur argumenta contrariæ opinionis; quæ omnia supponunt dari posse actum fidei acquisitam ex solo motiuo reuelationis diuinæ. Ad primum neganda est assumptio; quamuis enim quidam ex recentioribus dicant fidem acquisitam esse certam solum ex parte motiui, diuinam verò tum ex hac parte, tum ex parte luminis infusi, mihi tamen hæc distinctio non placet: namque opus est, vt ex parte intellectus sit causa sufficiens, & completa, proportionata motiuo, efficienter produciens actum certum: ad hoc verò nõ satis est virtus naturalis ipsius, quæ solum gignit actum certum, cum habet euidentiã: atque adeò hæc duo repugnant: nempe vt actus sit certus ex parte motiui, & non ex parte luminis. Nam quemadmodum in actibus naturalibus certitudo actus, quæ ab ipso non distinguitur, numquam habetur solum ex parte motiui, sed ex parte eius in ratione motiui, & ex parte intellectus in ratione luminis, siue potentiæ intellectricis proportionatæ motiuo, ita in supernaturalibus, certitudo debet procedere ab utroque, scilicet à motiuo, & lumine illi proportionato. Ad secundum, neganda est similiter assumptio, qua supponitur eadem sententia, supra impugnata. Ad tertium, neganda est maior propositio, quæ idem supponit, si quis autem eam sententiam admitteret, opus est, vt semper ex parte obiecti requiratur aliquam rationem formalem, sub qua fides acquisita tendat in obiecta reuelata diuerso modo ab eo, quo tendit infusa: & tunc respondebit ad argumenta non conuenire tunc principia sub eadẽ ratione formali; atque adeò si sub his diuer-

sis rationib⁹ sumantur principia ad discursus, gigni actus longè diuersos: & eos, qui procedunt à principiis creditis fide diuinæ pertinere propriè, ac per se ad Theologiam; reliquos verò ad alium habitum similem, quoad aliqua, sed inferioris ordinis à primo.

De causa materiali Theologiæ.

C A P V T VIII.

Causa materialis, siue subiectiua habituum intellectuum duplex est: altera in qua, altera de qua, vel circa quam: prior est subiectum inhesionis, posterior subiectum speculationis: de posteriore, quia plus difficultatis habet, peculiarem tractationem instituam: de priore dicam hoc capite. Porro habituum, & actuum vitalium, vtpote immanentium, subiectum est eadem potentia, à qua eliciuntur actus, & quam ad illos eliciendos habitus ipsi eleuant vel faciunt: habitus enim resident in eadem potentia, quæ ad operandum promptam, atque expeditam immediatè reddunt. Ex quo perspicuè colligitur subiectum inhesionis habitus Theologici esse intellectum, cui nõ repugnat texere discursus Theologicos, & conclusionibus per eos deductis assentiri. Quamuis autem nulli intellectui secundum naturam suam considerato hoc repugnet, atque adeò omnis possit esse subiectum inhesionis Theologiæ: tamen pro aliquo statu fieri posset, vt ratione formæ alicuius, vel priuationis non sit aptus elicere, & consequenter neque recipere actus Theologicos. Et id modò inuestigo; num intellectus pro quouis statu sit subiectum capax Theologiæ: loquor autem de lege ordinaria, secundum quam receptio actus vitalis coniuncta est cum productione; nã si de absoluta Dei potentia sermo sit, non credo repugnare, vt si quo modo actus vitales à solo Deo producantur, cuius intellectui pro quouis statu inest actus, & habitus Theologicus: quoniam ex vi solius inhesionis nõ requiritur alia conditio quippe cum per se immediatè, & absque alterius adminiculo intellectus recipiat, ac sustentet actus. Sed nunc agendum de intellectu quatenus actuum, & habituum acquisitorum est similiter causa efficiens, & materialis.

Hac in re est vnum ab omnibus receptum: duo alia versantur in controuersia. Certum est intellectum cuiusvis viatoris fidelis esse subiectum aptum recipien-

I.

Causa materialis habituum intellectuum duplex est.

II.

do habitui, & actibus Theologicis: controuersia est utrum duæ illæ conditiones, *viatoris*, ac, *Fidelis*, necessariò requirantur. Primum per se patet, quandoquidem viator fidelis est capax habitus principiorum Theologiæ, seu potius illum actu habet: quicumque verò habet habitum principiorum potest illis assentiri, & per discursum deducere conclusiones, ijsque præbere assensum: ergo quis viator fidelis, est aptum subiectum Theologiæ habitualis, & actualis. Sed quoniam plerique doctores Theologi in principio sententiarum, dum quærunt utrum possit communicari viatori clara Dei notitia abstractiua, multa dicunt de ratione viatoris, quæ potius ad illam, quàm ad hanc quæstionem pertinent, ego viatorē accipio eum, qui est de lege ordinaria, quæ videtur Apostolus descripsisse. 2. ad Cor. 5. cum dixit: *Per fidem enim ambulamus, non per speciem*: ubi duo perstringuntur, alterum est status tendentium cum negatione accessus ad terminum patriæ, tendentia indicat statum merendi, quod significatur verbo illo, *ambulamus*, elongationem verò à termino indicant illa verba, *non per speciem*, alterum habitus fidei, qui est proprium peregrinantium, ac viatorum, ut colligitur ex verbis antecedentibus Apostoli, *Dum sumus in corpore peregrinamur à Domino*, cuius rationem reddit verbis paulò ante citatis, quæ mox subiungit, *Per fidem enim ambulamus, non per speciem*. Quamuis autem non omnes viatores fidem habeant, fat est ut pro statu sint illius capaces, & ita fides solum est conditio viatoris secundum aptitudinem status, aut merendi cum negatione accessus ad terminum per se est omninò requisitus, & ita D. Thom. in 2. d. 11. q. 2. art. 1. in corp. & in 4. d. 49. q. 2. art. 7. statum viæ creaturæ rationalis esse ait quo deficit à beatitudine; hæc verò elongatio à termino de lege ordinaria coniuncta est cum inevidentia rerum supranaturalium. An verò, si Deus communicaret homini, vel Angelo abstractiuam sui notionem euidentissimam, maneret viator, an non, ad præsens institutum parum refert, nā quoad repugnantiam cum Theologia eadem est ferè ratio, quæ in beatis: quamuis enim aliqui doctores discrimen statuunt inter notitiam intuitiuam, & abstractiuam euidentem, quod hæc non excludat fidem, illa verò maxime; ego tamen cum D. Thoma, & alijs cenſeo hoc discrimen nullum esse; quod nunc suppono, quia id ex instituto expendere spectat ad materiam de fide. Itaque quod attinet ad viatorem, qualis de lege

est, nemo dubitat ipsum, si fidelis sit, esse capacem Theologiæ: ex quo sequitur animas sanctas dum in purgatorio igne commorantur capaces esse Theologiæ nostræ: namque, licet non sint simpliciter viatores, quia non sunt in statu merendi, sunt tamen secundum quid, nempe quia nondum peruenerunt ad patriam, ut notat D. Thom. in 4. d. 45. quæst. 2. art. 1. q. 2. ad 3. & ita retinent adhuc fidem, quoad actum, & habitum & similiter Theologiam, cuius principium, & fundamentum est fides.

Quod attinet ad priorem controuersiam Caietan. 1. p. quæst. 1. art. 2. §. *quoad* 2. & §. *Quoad reliqua*, & Bannes. art. 2. dubio 3. existimant etiam beatos esse capaces Theologiæ, quoad habitum, & actum: & in patria elicere actus Theologicos eiusdem speciei cum nostris. Id verò probant auctoritate D. Hieronymi epistola ad Paulin. de studio diuinæ Scripturæ ad finem dicentis, *Talem scientiam discamus in terris, quæ nobiscum perseueret in celis*. Item ex D. Thom. eodem art. asserente sacram doctrinam esse scientiam, cuius principia sunt nota lumine superioris scientiæ, nempe Dei, ac Beatorum: ex quo Bann. infert non repugnare ipsi coniungi cum scientia superiore, quemadmodum non repugnat scientiæ subalternatæ coniungi cum subalternante in eodem intellectu. Deinde probatur ratione. Nullus habitus inhærens animo corrumpitur, nisi ratione alicuius habitus contrarij, aut aliter oppositi, vel propter obliuionem medijs, aut conclusionis ipsius: nihil horum interuenit in patria: ergo manet habitus Theologicus in via acquisitus. Assumptio quoad obliuionem per se patet, nam status beatificus non corrumpit species intellectuales memoratiuas, ex quibus pendet memoria: nam si diues in inferno habebat memoriam fratrum, ac eorum, quæ gesserat in vita, cur beati erunt immemores eorum, quæ in via didicerunt? non esse verò vllam repugnantiam Theologiæ cum beatitudine ostenditur. Quoniam non est aliud, quod illam præseferat, quàm inevidentia Theologiæ nostræ: quæ coherere nequit cum euidentia visionis beatæ: sed inevidentia habet se per accidens ad Theologiam ratione status imperfecti viatorum, neque habet necessariam connexionem cum illa: quemadmodum imperfectio ætatis puerilis per accidens se habet ad rationem hominis, qui manens idem specie, imò & numero, modò est puer,

III.

Caietan.

Bannes.

Hieronym.

S. Thom.

2. ad Cor. 5.

S. Thom.

puer, modo senex, quare non est illa oppositio inter beatitudinem, & Theologiam. Antecedens probat, quoniam Theologia secundum se est perfecta scientia; atque adeo licet in viatore, ratione status imperfecti habeat admixtā inevidentiam, manere poterit in statu perfecto beatitudinis recedente inevidentia accessu evidentiae. Et confirmatur, quoniam dona Spiritus sancti pertinentia ad intellectum habent inevidentiam pro statu viæ; & tamen, ut auctor est D. Thom. 1. 2. quæst. 68. art. 6. manent in patria simul cum evidentia: ergo similiter fieri poterit, ut habitus Theologicus exutus inevidentia, quā in via sumit ex consortio fidei, sit in patria coniunctus cum evidentia visionis beatæ.

IV. Dicendum nihilominus eam Theologiam, quam viatores acquirunt, & habent in terris, non manere in coelis quoad id, quod est formale in habitu, quamvis non repugnet, ut maneat quoad materiale, hoc est, quoad species intelligibiles rerum, siue etiam enunciationum, de quibus est. Suppono opinionem D. Thom. ut explicatur à Ferrariens. lib. 1. contra gentes, cap. 56. §. *Aduertendum*, & Caietan. 1. 2. quæst. 54. art. 4. nimirum habitum intellectualem acquisitū de materiali importare species, & ipsarum coordinationem, de formali verò dicere habilitatem quandam actiuam, qua mens redditur facilis ad assensum. Quoad posteriorem partem assertionis ita explicare non est controuersia: nam species repræsentantes obiecta etiam complexa de se, non magis inferuiunt assensui euidenti, quā ineuidenti, siquidem apprehensiones, quibus illæ immediatè inferuiunt, omnino similes subterni possunt assensibus distinctis specie propter diuersitatem motiuorum: & ita quoad hoc manere potest Theologia in quocumque statu. Verum, quia propria denominatio sumitur à formali, negandum simpliciter est, manere Theologiam pro illo statu, cui repugnat ratio eius quatenus est habitus actiue facilitans intellectū ad assensum Theologicum, & id asseritur in priore parte assertionis, quæ est sententia Heruzi, quæst. 6. prologi. §. *Ad primam questionem*, ad secundam obiectionem. Medina 1. 2. quæst. 67. art. 2. ad 3. Capreoli, quæst. 1. prologi, art. 2. ad 4. ex 2. loco positus contra 2. conclusionem. Palatii, quæst. 2. prologi. Gabriel. in 3. d. 31. quæst. vnica, art. 3. dubio 3. Ambrosij Catharini super id, 2. ad Corinth. 13. *siue scientia destruetur*. Caietan. ibidem, ubi

mutauit sententiam, quam i. p. sequutus fuerat, suadetur verò à quibuidam ex dicto Paul. 1. Corinth. 13. *Siue lingua cessabit, siue scientia destruetur*. Verum ex his præcisè verbis non habetur institutum, D. enim Paulus simul loquitur de dono linguarum, & de scientia, illud autem non penitus in patria tolletur: quin potius beatos post resurrectionem linguis corporeis laudaturos Deum sentit D. Thom. lect. 3. super eundem locum Pauli, sicut ergo ex hoc loco non colligitur cessaturum prorsus donum linguarum, ita neque colligitur euacuandam scientiam Theologicam. Accedit, quod Apostolus non absolutè, sed sub conditione loquitur: *Siue lingua cessabit, siue scientia destruetur*. Ex assertionem autem conditionata, non benè inferitur absoluta. Verum quamvis ex his verbis solum non rectè concludatur intentum, tamen adiunctis sequentibus magna vis probationis existit, Paulus enim adiungit: *Ex parte enim cognoscimus, & ex parte prophetamur, cum autem venerit, quod perfectum est, euacuabitur, quod ex parte est*, id enim euacuandum censet, quod habemus ex parte: Dei autem cognitionem ait nos habere ex parte, ut constat ex illis verbis: *Ex parte cognoscimus*, nempe per fidem, & scientiam Theologicam: ergo eiusmodi cognitio euacuanda est: vnde responderet Ban. nomine scientiæ intelligi fidem; nam quæ certò cognoscimus, licet ineuidenter, scire dicimur; quo pacto dicebat Iob, *Scio quod redemptor meus uiuit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum*. quod tamen non nisi per fidem sciebat. Verum cum Paulus dicat euacuandum quod ex parte est, & Theologia nostra non minus sit ex parte, quā fides, non est vllum fundamentum huius distinctionis. Respondent alij euacuandam quidem Theologiam quoad id, quod ex parte est, nempe quoad imperfectionem viæ: mansuram tamen quoad substantiam cum perfectione congrua statui beatifico. Sed neque hæc solutio est adæquata; nam D. Paulus id ipsum, quod ex parte est, ait euacuandum, nempe ipsum actum, vel habitum imperfectioni subiectum. Præterea fides non euacuatur solum quoad imperfectionem, sed quoad rem ipsam, & entitatem: ergo etiam Theologia nostra eodem modo euacuabitur. Huius argumenti vim conantur eludere dicendo, diuersam esse in fide, ac Theologia rationem: namque imperfectio, quam fides importat, est de substantia, & intrinseca ratione

ipsum, nempe inevidentia, quæ sublata, non manet fides; atque adeo hæc euacuari nequit, quoad imperfectionem, & manere: at imperfectio Theologiæ viatorum, nempe eadem inevidentia est accidentalis ipsi, ac proinde, potest adesse, & abesse manente eodem habitu quoad substantiam, & entitatem: & ita de facto euenire, nam habitus Theologiæ in via ineuidens, in patria manet euidentis.

V.

Hæc solutio, si nihil falsum supponeret, erat optima: quotiescumque enim ratio oppositionis vnius formæ cum altera potest ab illa separari, non repugnat, ut formæ ipsæ simul sint. Falsum tamen supponit: in primis enim id, quod dicitur habitus Theologiæ in via esse ineuidentem, in patria euidentem, non coheret: nam licet euidentia, & inevidentia propriè, ac formaliter dicantur de actibus, habitus autem denominentur in ordine ad actus, tamen cum habitus appellamus euidentes, & ineuidentes, significamus modum aliquem intrinsecum, vel differentiam ipsorum: quæ manente actu, & nullo modo intrinsecè mutato variari nequit; at sola translatio de vita corruptibili ad æternam non inducit ullam mutationem intrinsecam in habitum: atque adeo si is in via quoad propriam entitatem erat ineuidens, in patria quoque manet ineuidens: vel si ibi euidentis est, euidentis quoque erat in via. Congruentius respondebitur secundum eam opinionem, habitum Theologiæ in se, nec esse euidentem, neque ineuidentem, sed abstrahere ab utroque; quia suapte natura concurrere potest ad actus modò ineuidentes, modò euidentes iuxta varietatem statuum subiecti. Sed neque hæc solutio satisfacit, namque inevidentia non minus est de ratione Theologiæ, quàm fidei: quandoquidem à principiis redundat ad conclusiones ratio euidentia, vel inevidentia: principia vero Theologiæ debere esse credita sub reuelatione obscura, ostendam inferius contra Caiet. tract. de subiecto, cap. ultimo. Quapropter, quemadmodum fidei non est locus in beatitudine ob intrinsecam rationem inevidentia, ita neque Theologiæ erit. Deinde si inevidentia est accidens separabile à propria ratione Theologiæ, fieri poterit, ut idem actus Theologicus sit vicissim euidentis, & ineuidens: atque adeo, ut idem numero actus Theologicus ineuidens extra beatitudinem, continuetur in statu beatitudinis cum euidentia. Consequentia bona est: nam ab actibus sumitur

ratio habituum, etiam repugnat actum ineuidentem fieri euidentem, repugnat etiam habitui, inclinare ad actum euidentem.

VI.

Hic argumento bifariam respondet Bannes, primo negando consequentiam allata instantia; nam fortassis, inquit, idem numero assensus fidei informis, non potest fieri formatus: quia variatur secundum illam circumstantiam viuientis, aut mortui; certum verò est eundem habitum fidei nunc informem esse, nunc formatum. Verum neque instantia est vera, neque est vllum firmum fundamentum, cur negetur consequentia: instantia non est vera, quoniam circumstantia, quoad rationem viuī, vel mortui in fide, licet plurimum faciat ad rationem meriti, tamen ad rationem propriam, & formalem fidei est extrinseca: neque est vlla repugnantia, cur peccator eliciens actum fidei informis, & continuans eum per aliquam moram, possit in eodem persistere in momentis iustificationis, & ultra; ita ut idemmet actus antea informis, postea accessu gratiæ, & charitatis sit formatus. Consequentia verò sine fundamento negatur: nam cur repugnat ut actus sit ineuidens, & euidentis successiue, cum habitus successiue talis sit, ut admittit Bannes: & simul habeat vim concurrendi successiue nunc ad actus ineuidentes, postea ad euidentes? secundo respondet admitendo non repugnare, ut idem numero actus, qui sunt ineuidentes, incipiant esse euidentes, si Deus habenti discursum Theologicum repente infunderet lumen gloriæ circa principia eius discursus: sed hoc numquam accidere, quia regulariter loquendo interruptitur actualis assensus conclusionum, quando viator transit ex hac vita in alteram. Verum si discursus Theologicus viæ, secundum suam naturam, non repugnat cum statu beatifico, fieri non raro poterit, ut animæ, quæ ex purgatorio transeunt ad beatitudinem, persistant aliquo tempore in assensu Theologico, quem habere ceperant in purgatorio. Verum id repugnat; namque inevidentia actus Theologici, vel est modus entitatus illi intrinsecus, vel priuatio euidentia, quæ est forma positua: neutra variari potest sine corruptione subiecti. In primis enim si sit priuatio, ut absit, opus est, adueniat noua forma positua: hæc autem aduenire debet cum aliqua reali mutatione actus: non secundum intentionem, aut extensionem formæ; non est autem alia mutatio accidentaria

taria

aria actus vitalis: ergo necessariò erit mutatio corruptiua ipsius. Non sat esse intentionem probatur primo, quoniam fieri potest virtute diuina, ut actus Theologicus in patria non sit magis intensus quam in via, & nihilominus in via sit ineuidens, in patria euidens. Deinde, quoniam intensio supponit in subiecto eandem rationem formalem, quæ intenditur, quod enim non præexistit, non intenditur; atque adeò cum euidencia sit forma positiua, & non præfuerit in actu assensus Theologici viatoris, non potest aduenire per solam intensionem. Non item per extensionem: hæc enim tantummodò habet ordinem, vel ad subiectum, vel ad obiectum: intellectus est subiectum indiuisibile, & respectu eius non dabitur extensio actuum: obiectum fingamus esse idem, ut de facto loquimur, de assensu vnius conclusionis Theologiæ; quare mutatio illa non consistit in extensione: & consequenter non erit mutatio accidentaria, sed corruptiua actus. Eodem ferè modo probari idem potest, si ineuidencia sit forma positiua, & modus intrinsecus actui: hic enim non corrumpitur per intensionem, quia pura intensio non excludit formam positiuam à subiecto; nec per extensionem, quia ad eandem obiecta potest esse actus euidens, atque ineuidens: ergo ineuidencia non aliter tollitur, quam per corruptione actus, cui inest. Atque adeò nequit in eundem numero actum cadere etiam successiue. Et confirmatur inductione facta per assensus naturales, qui iidem numero manentes, numquam transeunt de ineuidencia ad euidenciam, aut viceuersa, ut discurrenti conspicuum fiet.

VII. Ad auctoritatem D. Hieronym. respondetur non fideliter recitari, non enim D. Hieronymus ait: *Talem scientiam discamus in terris, quæ nobiscum perseueret in cælis*, ut Bannes refert, sed, *discamus in terris, quorum scientia nobiscum perseueret in cælis*: quæ verbis respicit obiecta ipsa, non scientiam; nam, si de eadem scientia loqueretur, quoad perseuerantiam in cælo, non erat cur hoc potius ascriberet de scientia rerum diuinarum, ad quam Paulinum hortabatur; quam rerum temporalium: hæc enim non habet repugnantiam cum visione beata, & consequenter manere etiam cum illa posset. Ait igitur, potius rerum diuinarum, quam humanarum scientiæ studeamus; quoniam harum, utpote inutilium, scientia non necessariò erit in cælo, illarum verò maxi-

mè: non explicat autem vtrum eadem, an diuersa manere debeat; imò fortè ex hoc loco sumi potest argumentum ad probandum de sententia D. Hieronym. scientias in hoc mundo acquisitas non necessariò manere in cælesti patria. Porro dictum D. Thom. ibidem adductum sententiæ oppositæ minimè fauet: ex eo enim, quod principia Theologiæ sint nota lumine scientiæ superioris, non sequitur ut sint, aut esse possint eodem lumine nota ab eo, qui scit Theologicè. Scientia verò subalternata idcirco reperitur in eodem subiecto cum subalternante, quoniam vtraque exigit euidenciam earundem propositionum, subalternans quidem tamquam conclusionum, subalternata verò tamquam principiorum: at Theologia postulat ineuidenciam fidei in principijs, quæ beatus euidenter agnoscit, & quoniam cognitio ineuidens per fidem, & euidens eiusdem obiecti simul haberi nequit, repugnat, ut in patria maneat Theologia viatorum. Ad argumenta neganda est assumptio, ac dicendum interuenire eam ipsam repugnantiam, quæ in argumento adducitur, nimirum, penes euidenciam, & ineuidenciam. Ad huius impugnationem nego ineuidenciam habere se per accidens ad nostram Theologiam: neque probatio, quæ vtitur, concludit: nam Theologia, ut infra dicam, non est simpliciter, & in rigore scientia, sed quoad certitudinem; atque adeò non conueniunt illi omnes scientiæ propriæ conditiones; quarum vna est euidencia. Ad confirmationem respondetur diuersam esse rationem in donis, atque in scientia acquisita actibus Theologicis: nam hæc disponit hominem ad actus proprio studio, ac discursu eliciendos, qui proinde iuxta diuersitatem motiuorum formalium specie variantur; at dona, ut docet idem Sanctus Doctor. art. 1. & 2. eiusdem quæstionis, disponunt hominem; ut reddatur facilè mobilis ab inspiratione diuina: quæ ratio eadem manet in via, atque in patria, licet sit diuersitas penes euidenciam, & ineuidenciam, quæ ad hoc, ut animus sit promptè mobilis, à Deo per accidens se habet: non sic autem, ut ex suo discursu assensum præbeat veritati.

Circa alteram conditionem subiecti, quæ continetur termino illo, *fidelis*, est opinio diuersitas, respectu earum conclusionum, quarum principia non negant: nam earum, quarum principia negant, potius habent oppositum errorem,

VIII.

Scot.

Ocham.

Gabriel.

Maior.

In Hæretico
non manet
Theologiæ
cognitio,
quam habuit
antequam
esset hære-
ticus.

quàm scientiam. Manere in hæretico fidem acquisitam, cuius nomine etiā includunt Theologiam, docent Scotus, in 3. d. 23. q. vn. §. *de primo*. Ocham in 3. quæst. 8. art. 3. ad primam difficultatem, & in fine ad 3. dubium, Gabriel. d. 23. quæst. 2. art. 2. conclusione 5. & Maior. quæst. 4. prologi citata. Contraria tamen sententia omnino asserenda est, supposita doctrina communi superius explicata, quod principia Theologiæ credantur fide infusa: quam cum hæreticus non habeat, veræ, ac propriæ Theologiæ incapax erit, quamvis ob species memoratiuas principiorum, & conclusionum in animo remanentes, & habitus acquisitos ex principiis fidei humanæ creditis, ut interdum fieri solet, etiam à Catholicis non semper recordantibus reuelationis, retinebunt aliquam facilitatem, & usum discurrendi de iisdem obiectis Theologicis per actus, quoad substantiam modo aliquo similes Theologicis, quoad rationem verò formalem, & speciem diuersis. Itaque, ut vno verbo dicam, quodnam sit subiectum proximè capax Theologiæ, est intellectus non habens dispositionem vllam fidei diuinæ oppositam, cuius fundamentum est, quoniam intellectus capax habitus principiorum, est etiam capax habitus, & actuum circa conclusiones; habitus principiorum Theologiæ nostræ est fides, ut supra dictum est: ergo intellectus non habens vllam dispositionem fidei repugnantem, erit proximè capax Theologiæ viatorum. Hæc verò capacitas est remota, nam proximè requirit habitum fidei: ideoque subiectum proximè capax Theologiæ, est mens fide diuina illustrata.

(. .)

TRACTATVS TERTIVS DE OB- IECTO THEO- LOGIÆ.

Nter causas habitus mentalis, principium locum obtinet obiectum, quod respectu habitus habet omnes ferè causandi modos; habet enim rationem finis, efficientis, ac formæ; nam quamvis dicatur materia, non tamen est materia, *ex qua*, sed, *circa quam*, ut docet. S. Thom. 1. 2. quæst. 18. art. 2. ad 2. dicitur tamen materia, propter aliqualem similitudinem ad factionem artificiosam terminatam ad materiam externam: cum enim intellectus dicatur hanc, vel illam rem agnoscere, intellectio actiue significata, concipitur per modum transeuntis ab intellectu ad obiectum: re autem vera non transit; sed manet in intellectu. Et ita obiectum respectu habitus, vel actus, non habet veram causalitatem materiæ, ut ait Scot. quæst. 3. prologi. §. *Ad argumentum primæ questionis*, & Bassol. quæst. item 3. art. 1. in fine. Est tamen finis, ut notat. S. Thom. 1. 2. quæst. 72. art. 3. ad 2. & quæst. 73. art. 3. ad 1. quatenus intentio operantis per habitum fertur in obiectum. Habet autem rationem formæ, in quantum dat speciem, ut ait idem. S. Doctor. 1. 2. quæst. 18. art. 2. ad 2. rationem verò efficientis, quoniam, ut ex August. lib. 9. de Trinitate, cap. ultimo frequenter usurpant Theologi, *ex obiecto, & potentia paritur notitia*. Et ita causalitatem eius respectu actuum, & habituum efficientem agnoscunt Scotus, & Bassol. vbi supra. Cum itaque tot modis causet, ad exactam notitiam causarum Theologiæ, oportet de eius obiecto dicere. In primis autem præmittam terminorum expositionem, ac diuisionem obiecti scientifici, deinde ad institutum applicabo.

Obiectum est materiale, ac formale: materiale triplex, primum, secundarium, adæquatum: primum per se continet veritates in scientia demonstrabiles.

CAPVT I.

Disturus de subiecto Theologiæ, necessarium duxi prius exponere notionem, ac proprietates ipsius iuxta communio-

S. Thom.

Obiectum
scientiæ ha-
bet omnes
ferè causan-
dos.

Scot.

Bassol.

S. Thom.

I.